

İ.S.G. TEMEL KAVRAMLAR VE TARİHSEL GELİŞİMİ

HOŞ GELDİNİZ

Ders No: 2

Eğitimimizin Amacı

- Katılımcıları, iş sağlığı ve güvenliğinin dünyadaki ve ülkemizdeki tarihsel gelişimi ve çağdaş iş sağlığı ve güvenliği uygulama ilkeleri konusunda bilgilendirmektir.

Bu dersin sonunda katılımcılar;

- İş sağlığı ve güvenliği kavramını tanımlar.
- İş sağlığı ve güvenliğinin Türkiye ve dünyadaki tarihsel gelişimini özetler.
- Çağdaş iş sağlığı ve güvenliği yaklaşımını tanımlar.
- İş sağlığı ve güvenliği uygulama ilkelerini belirtir.

- İş sağlığı ve güvenliği kavramı ve iş sağlığı ve güvenliğinin gelişme aşamaları
- Türkiye`de ve dünyada iş sağlığı ve güvenliği
- İş sağlığı ve güvenliğinin Türkiye ve dünyadaki tarihsel gelişimi
- Çağdaş iş sağlığı ve güvenliği
  - Kavram
  - Gelişme aşamaları
  - Kapsam
  - İş ve sağlık ilişkileri

- Çağdaş iş sağlığı ve güvenliği uygulama ilkeleri
  - Uygun işe yerleştirme
  - İşyeri ortam faktörlerinin değerlendirilmesi
  - İş sağlığı ve güvenliği risklerinin değerlendirilmesi ve kontrolü
  - Aralıklı kontrol muayenesi
  - İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmeti sağlanması

İŞYERİ

Bir işverenin maddi olan ve olmayan araçlarla belirli bir teknik amacı gerçekleştirmesine yarayan ve süreklilik gösteren organize bir bütündür. Bir başka deyişle çalışmanın (yani işin) yapıldığı yerdir.

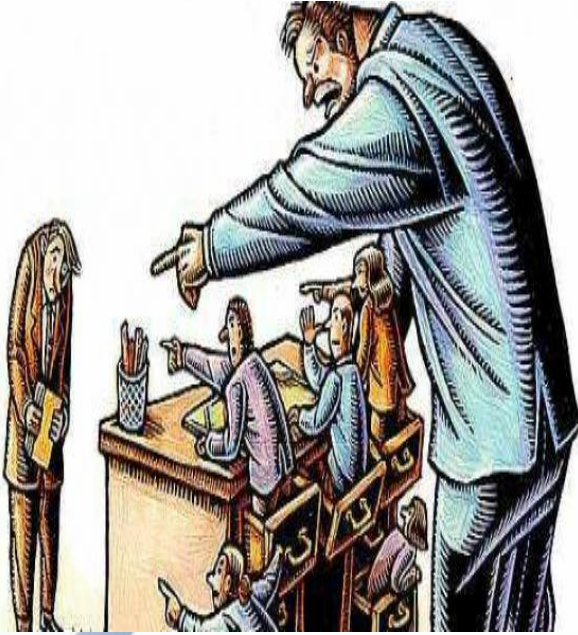

İŞVEREN

Kısaca “Bir hizmet sözleşmesi ile ücret karşılığında kişileri çalıştıran, işyerinin sahibi” olarak tanımlanabilir. Hukuki olarak ise;

İşyerinin ve üretim araçlarının sahibidir. İşveren “Tüzel Kişi⁽¹⁾” veya “Gerçek Kişi⁽²⁾” olabilir.

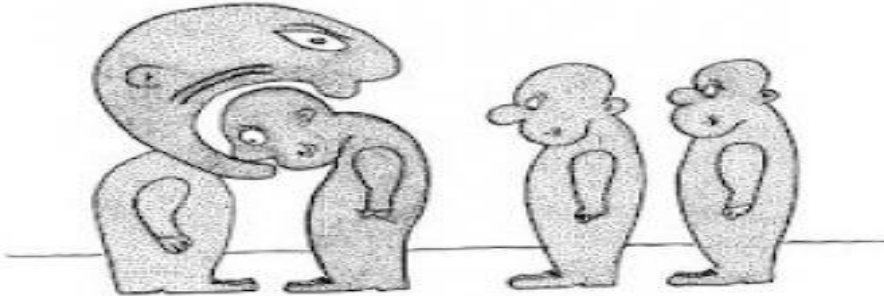
Hukuki düzenlemeler bakımından 2 tür kişilik bulunmaktadır. “Gerçek kişi” ve “Tüzel kişi” (Hükmî şahıs). Toplulukların niteliğine göre “özel hukuk tüzel kişisi” ve “kamu hukuku tüzel kişisi” şeklinde ikili ayrıma tabi tutulabilir.

İŞVEREN

(1)= Tüzel kişi gerçekte kişilik sahibi olmayan ancak varsayımsal olarak kişilik sahibi olduğu kabul edilen kişi veya mal topluluklarıdır. Başka bir deyişle; "Hukuk bakımından birçok kişinin veya malın topluluğundan doğan ve tek bir kişi sayılan varlık".

(2)= Gerçek kişi, sağ ve tam doğmak şartı ile kişinin anne karnına düşmesinden ölümüne kadar süreçte hukuken kişiler için kullanılan terimdir.

işçi

Bir hizmet sözleşmesi ile ücret karşılığında işveren emrinde çalışan kişidir. Üretimin tartışmasız en önemli bileşenidir. Bir vardiya boyunca oluşan yüklenmeler sonucunda çalışanın verdiği psikolojik ve fizyolojik tepkiler değişik sonuçlar yaratmaktadır. İş kazasını yaşayan da, meslek hastalığına yakalanan da işçidir.

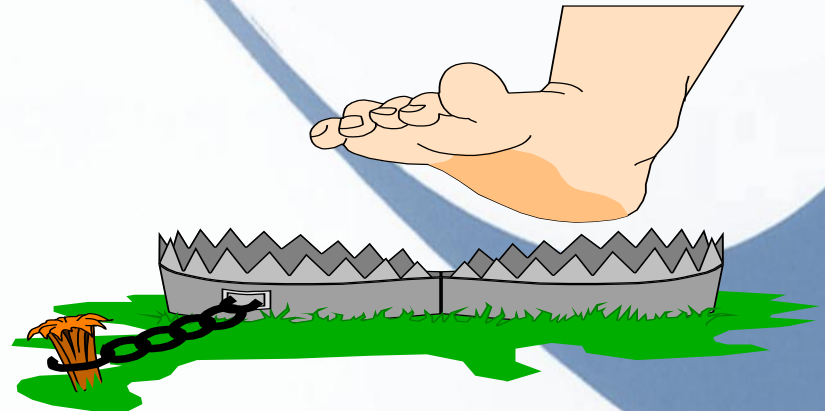
İŞ

Bir hizmet sözleşmesi ile ücret karşılığında mal ve hizmet üretimi için yapılan eylem(ler)dir. Üretimin gerçekleştirilebilmesi için çalışanlar bir vardiya boyunca onlarca hatta yüzlerce değişik iş (eylem=çalışma) yapmaktadırlar.

TEHLİKE

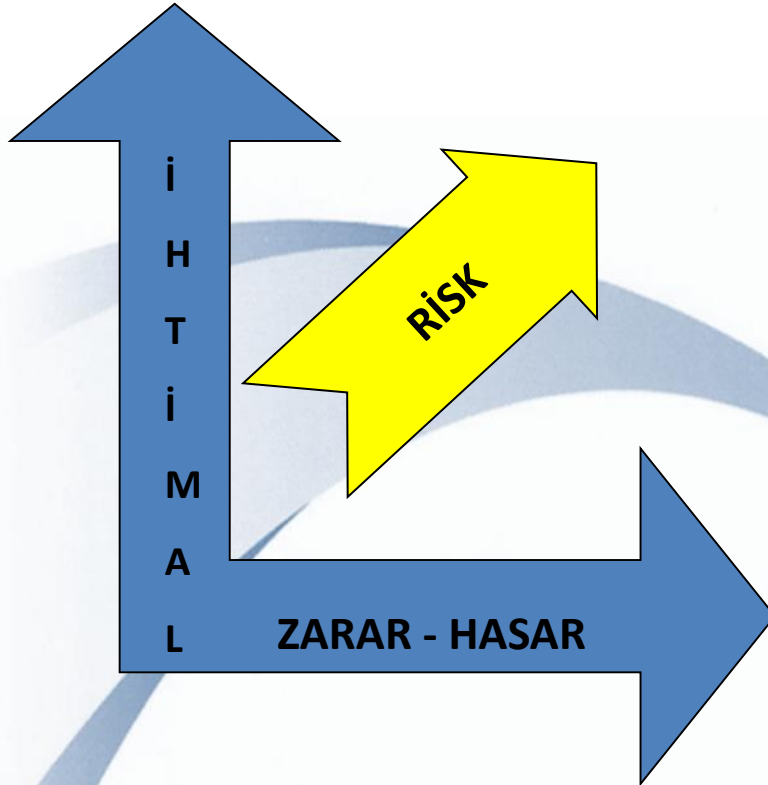
İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini, ifade eder.

RİSK

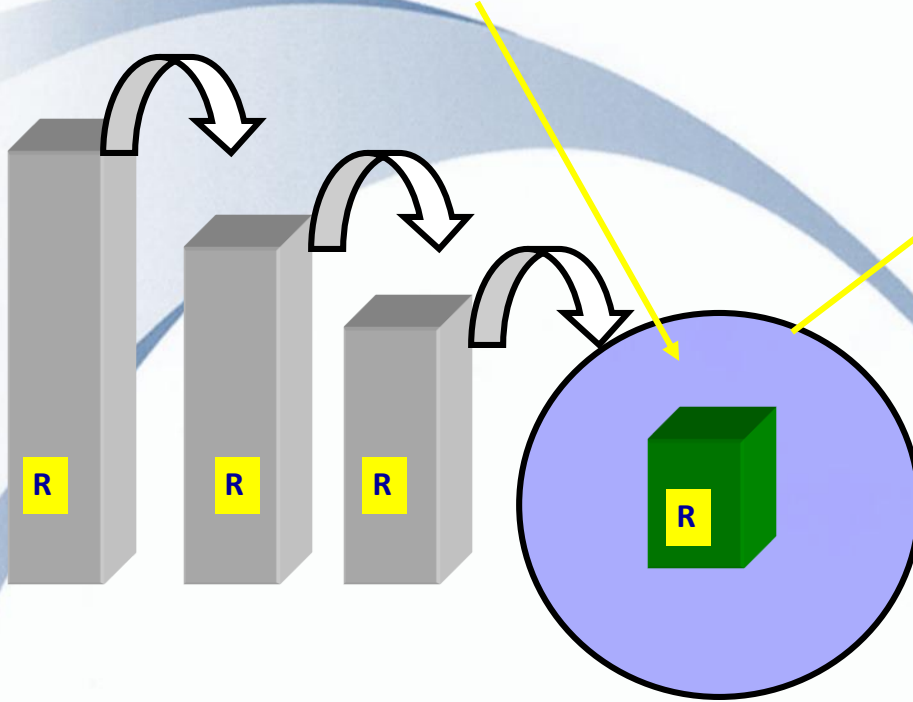
Tehlikelerden kaynaklanan bir olayın, meydana gelme ihtimali ile zarar verme derecesinin bir bileşkesidir.

Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimali (İSG Risk Değ. Yön),

$$\text{RİSK} = i \times D$$

i : İhtimal
 D : Zararın derecesi

KABUL EDİLEBİLİR RİSK

Yasal yükümlülüklerle ve işyerinin önleme politikasına uygun, kayıp veya yaralanma oluşturmayacak risk seviyesini ifade eder (İSG Risk Değ. Yön.)

SAĞLIK

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlığı şöyle tanımlamaktadır;

Sadece hastalık ve sakatlığın olmaması

değil, Bedenen, Ruhen ve Sosyal yönden tam bir iyilik halidir.

İŞ SAĞLIĞI

Bütün mesleklerde çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal yönden iyilik hallerinin en üstün düzeyde tutulması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi çalışmalarıdır.

*(Uluslararası Çalışma Örgütü-
Dünya Sağlık Örgütü – 1950)*

İŞ HEKİMLİĞİ

Çalışma hayatı ile ilgili sağlık sorunlarının – hastalıkların tanı ve tedavisi ile bu hastalıklardan korunma konusundaki tıbbi etkinliklerdir.

İŞ HİJYENİ

Endüstriyel hijyen olarak da tanımlanmaktadır. İşyerlerinde bulunan sağlık risklerinin saptanması, ölçümler yapılması, bu risklerin ortadan kaldırılması amacı ile teknik düzenlemeler yapılması gibi konularla ilgilenen bilim dalıdır.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

- *Tıbbi*
- *Teknik*
- *Ekonomik*
- *Sosyal ve*
- *Hukuki yönleri olan bir kavram olarak kısaca; “İşçilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı korunmalarının sağlanması” şeklinde tanımlanabilir.*

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

İş yerinde işin yapılması ve yürütülmesi ile ilgili olarak oluşan tehlikelerden ve sağlığa zarar verebilecek koşullardan korunmak ve daha iyi bir çalışma ortamı sağlamak için yapılan sistematik ve bilimsel çalışmadır.

İŞ KAZASI

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre iş kazası; Planlanmamış ve beklenmeyen bir olay sonucunda sakatlanmaya ve zarara neden olan durumdur.

İŞ KAZASI

Ülkemiz yasal düzenlemelerine (5510 sayılı yasa 13. Madde) göre iş kazası;

- a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
- c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hale getiren olaydır.

MESLEK HASTALIĞI

5510 sayılı yasanın 14.
Maddesine göre;

Sigortalının çalıştırıldığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli Hastalık, Sakatlık veya Ruhi arıza halleridir.

YÜKÜMLÜLÜK SÜRESİ

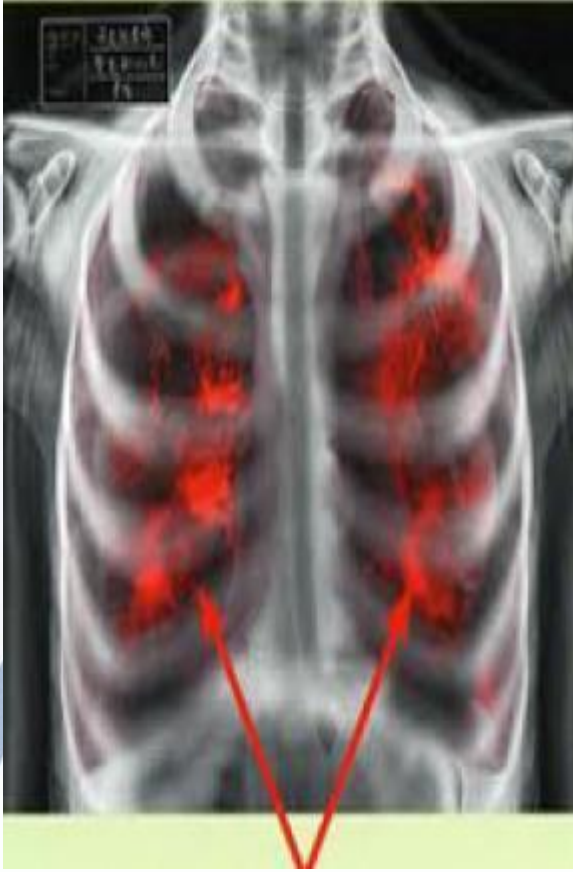
Sigortalının meslek hastalıkları için Devletin sağladığı bazı haklardan yararlanmak için belirlenmiş bir kavramdır.

Yükümlülük süresi: Sigortalının meslek hastalığına sebep olan işinden fiilen ayrıldığı tarih ile meslek hastalığının meydana çıktığı tarih arasında geçen en uzun süreyi, ifade eder.

Her meslek hastalığı için ayrı bir süre belirlenmiştir

Maruziyet Süresi;

Zararlı etkenin başlamasıyla hastalık belirtilerinin ortaya çıkması için gereken en az süre.

MAK Değeri – Müsade Edilen Azami Konsantrasyon

(Maximum Allowable Concentration);

Çalışma süresi boyunca hiçbir zaman ulaşılmaması veya aşılmaması gereken düzey.

Eşik Sınır Değeri – ESD

(Treshold Limit Value – TLY)

Günlük 8 saat veya haftalık 40 saat süren bir çalışma süresi boyunca değişik zamanlarda yapılan ölçümlerin ortalama değeri. (Kronik toksik etkili maddeler için)

Hayal ile Hedef
arasındaki fark,
Eylemdir !

İSG'NİN ÖNCELİKLİ HEDEFİ

Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak,
Çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlamak ve geliştirmek,
Üretimde güvenliği ve devamlılığı sağlamak,
Kaliteyi ve Verimliliği artırmaktır.
Kısaca; Çalışanları İş Kazası ve Meslek Hastalığından korumaktır.

İSG TARİHSEL GELİŞİMİ

Esas olarak “işçi sınıfı” kavramı ile birlikte ortaya çıkmıştır. Ancak, ilk çağlardan beri adı konulmuş olmasa bile çalışanın sağlığı ile ilgili çalışmalar yapılmış, bazı hastalıklar tanımlanmıştır. Bu çalışmaları;

- İlk çağlar
  - Taş ocakları, madenler
  - Bernardino Ramazzini
  - Endüstri devrimi ve izleyen yıllar
  - Günümüz
- Şeklinde sıralamak olanaklıdır.

İLK ÇAĞLARDA ÇALIŞMA HAYATI

İnsanlar karınlarını doyurmak ve yaşamak için, Doğada var olan yiyeceklerin bulunması, Yiyeceklerin saklanması, Doğal şartlara göre barınak temini, Et veya kürkleri için avcılık, v.b. İşlerle uğraşıyorlardı. Kaza ve yaralanmalar çalışma hayatının tehlikeleri olarak gündeme gelmemiştir.

TAŞ OCAKLARI VE MADENLERDE İSG

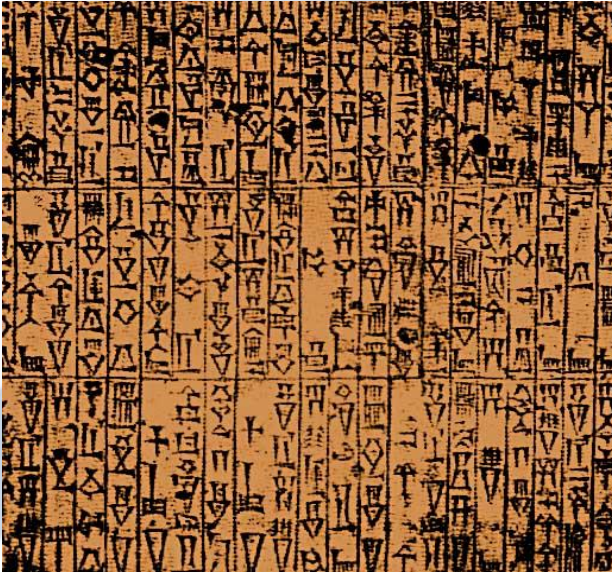

Daha sonraları ihtiyaçlarını temin etmek için topraktan taş ve kıymetli madenleri çıkarttılar. Araç- gereç, el aletleri ve silah yapmışlardır. Bu aletlerle toprağın işlenmesi (MÖ 9000), barınak ve ulaşım aracı yapımı v.b işler yaptılar. Madencilğin başlaması ile İSG konuları arttı. Madencilik eski çağlardan beri var olan tehlikeli bir iş türü olarak bilinmektedir. Eski çağlarda tehlikeli olan işlerde esirler, köleler ve suçlular çalıştırılıyordu. Hastalanan, kaza geçiren ve ölenlerin yerlerine başkaları bulunabiliyordu. Bu nedenle çalışanların **hastalanması veya ölmesi** toplumun ilgisini çekmiyordu.

İSG TARİHSEL GELİŞİMİ

M.Ö. 2000'lerde Babil dönemi Hammurabi Kanunlarından

- Eğer bir müteahhidin sağlam yapmadığı bir binanın çökmesi sonucunda bina sahibi hayatını kaybederse, müteahhit ölüm cezasına çarptırılır
- Eğer bina sahibinin oğlu hayatını kaybetmişse, müteahhidin oğlu ölüm cezasına çarptırılır
- Eğer bina sahibinin kölesi hayatını kaybetmişse, müteahhit aynı değerinde bir köleyi bina sahibine verir
- Eğer müteahhidin sağlam yaptığı bir binanın çökmesi sonucunda bina sahibinin malları hasar görmüşse, müteahhit binayı yeniden yapacağı gibi, bina sahibinin tüm zarar ve ziyanını da karşılayacaktır
- Bir binanın inşaat kurallarına uyulmadan yapılan bir duvarı yıkılırsa, müteahhit tüm masrafları kendisine ait olmak üzere o duvarı sağlamlaştırmak zorundadır

İSG TARİHSEL GELİŞİMİ

- Eski Mısırlılar (M.Ö. 1500)

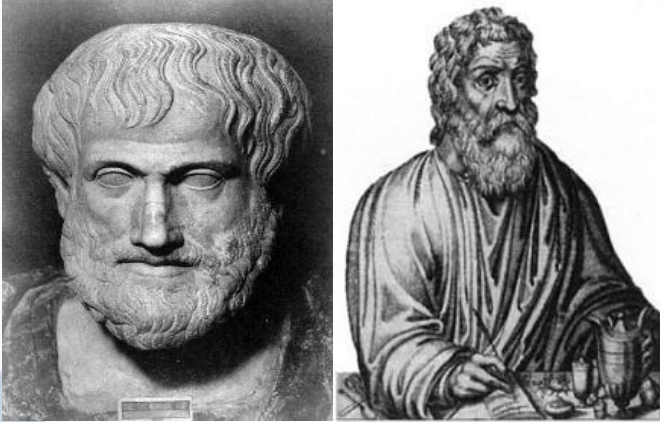
döneminde; Piramitlerin inşaatı için yeterli iş gücünün sağlanması için, tıbbi servisler kurulmuştur.

-**Hipokrat (MÖ.460-370);** Kurşun zehirlenmesini tanımlamıştır.

-**Platon (Eflatun) - M.Ö. 428-348** Çalışma koşullarından kaynaklanan sorunları tanımlamıştır.

- **Aristo – M.Ö. 384-322** Koşucularda gözlediği bazı sorunlara, Gladyatörlerin beslenmelerinde dikkat etmesi gereken konuları tanımlamıştır.

- **Romalı Pliny – M.S. 23-79** Tozlu yerlerde çalışmanın risklerini tanımlamıştır.

İSG TARİHSEL GELİŞİMİ

Galen.

- **Galen (MS.II.Yüzyıl);** Hastalıklarda çevre faktörünü (Miasma Teorisi) dile getirmiştir.
- **Paracelsus (1493-1541);** “Bütün maddeler zehirdir. Zehir olmayan hiçbir madde yoktur. Uygun doz, zehir ve ilaç arasındaki farkı yaratır.” Demiş ve bu sözü tıp tarihine geçmiştir.
- **Gregorius Agricola-George Bauer; 1526’da** Avrupa madenlerinde çalışan işçilerin sorunlarıyla ilgili klasik bilgileri içeren “De Re Metalica” adlı eserini yazmıştır.

İSG TARİHSEL GELİŞİMİ

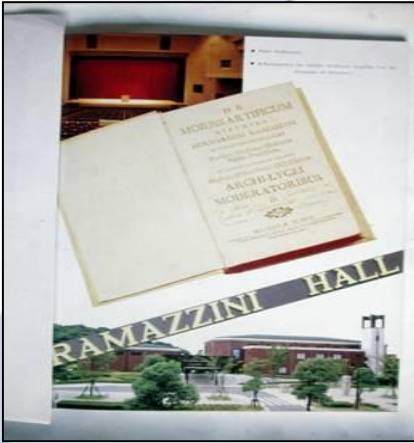
Bernardino Ramazzini (1633-1714);

Büyük İtalyan klinikçisi Bernardino Ramazzini endüstri sağlığının babası olarak kabul edilir. 1713 yılında yayınladığı “De Morbis Artificum Diatriba” isimli eserinde meslek hastalıkları ile uzun uzadıya meşgul olmuştur. Hekimlere; **“Hastanızın mesleğini mutlaka sorun”** diye tarihi öğüdünü vermiştir.

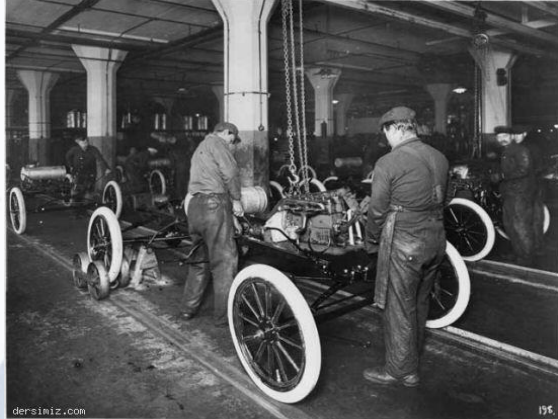
- İlk işyeri hekimi oldu. Hastalara mesleğinin sorarak, Ayrıntılı çalışma öyküsü alarak, İş ve hastalık ilişkisini sorguladı.

De Morbis Artificum Diatriba (Çalışanların hastalıkları) adlı kitabında meslek hastalıklarını sistematik olarak ele aldı.

İş Sağlığının Kurucusu – “Babası”. 1986’ da Joponya’ da açılan İş ve çevre sağlığı Üniversitesinin bahçesine Dr. Ramazini’ nin heykeli dikildi. Konferans salonuna adı verildi.

Sanayi Devrimi ve Sonrası

1761' de Buhar keşfi ile birlikte, fabrikalar oluştu. Tarımda çalışanlar fabrikalarda çalışmaya başladı. Göçlerle birlikte, Ailelerin parçalandı.

Sağlıksız koşullarda barınma, Yetersiz beslenme, Uzun süre çalışma, aşırı yorgunluk, Olumsuz çevre koşulları, salgın hastalıklar, İş kazaları ve meslek hastalıkları Çalışanın sağlığının bozulmasına ve ölümlere neden oldu.

İSG toplumsal sorun olarak toplumun ilgisi çekmeye başladı.

İngiltere

- Endüstri sağlığı meselelerinin devlet tarafından ele alınması, İngiltere’de sanayi devrimi hareketlerinin hızlanmaya başladığı devrelere rastlar.
- Sir Percivale Pott; **1776’de** baca temizleyicilerinin skrotum (testis) kanserini tarif etmiştir.
- Charle Turner Tacrach (**1795-1852**); Çok etraflı bir meslek hastalıkları kitabı yazmıştır. Bu ülkede, XIX. yüzyılın başlarında (**1802**), “Sağlık ve Ahlakın Korunması Kanunu” ve bunu izlemek üzere (**1833**) “Fabrikalar Kanunu” yayınlanmış tır. Bu sonuncu kanunda, “İş Güvenliği Müfettişliği” öngörülmüştür.
- **1802** – Çıraklık Kanunu (Sağlık ve Ahlakın korunması kanunu) kabul edildi. Dünyada bir ilk olan bu kanuna göre; Çalışma süresi 58 saat/hafta oldu, Eğitimin önemi ortaya çıktı.
- **1833** – Fabrikalar kanunu yürürlüğe kondu; En küçük çalışma yaşı 10 yaş ve Doktor raporu (işe giriş muayenesi) zorunlu oldu.
- **1847** – İşyeri denetimi, İş müfettişliği kavramı ortaya çıktı.

Fransa

1810 yılında yayınlanan “İmparator Kararnamesi”, yine aynı ülkede 1841 yılında yayınlanan “İş Mevzuatı bu gayretlerin ilk ürünleridir.

Amerika Birleşik Devletleri

- Sanayileşme hareketlerinin çok hızlandığı XX. Yüzyılın başında atılım yapmıştır.
- Cornell Üniversitesi iç hastalıkları profesörü Gillmann Thomson Meslek Hastalıkları (The Occupational Diseases) kitabını 1914 yılında yayınlamıştır.
- 1913'de A.B.D.'de Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC) kuruldu
- 1918 Yılında, günde azami 8 saat çalışma kabul edildi
- 1970'de A.B.D.'de Mesleki Güvenlik ve Sağlık Kanunu (OSHA) çıkarıldı ve daha sonra Ulusal Mesleki Sağlık ve Güvenlik Enstitüsü (NIOSH) ve Amerikan Güvenlik Mühendisleri Derneği kuruldu

Almanya

- 1972 Yılında Dortmund'da İş Sağlığı ve Güvenliği ve Kaza Araştırma Merkezi (Bundesanstalt für Arbeitsschutz Undfalforschung-BAU) kuruldu
- 1974 Yılında, Wuppertal'de İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili yüksek mühendislik bölümü açıldı

Avrupa Birliği

- 1980'li yıllardan itibaren ağırlıkla ele alınmaya başlanmıştır. 89/391/EEC sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Direktifi, İş Sağlığı ve güvenliği alanında çerçeve direktif olarak kabul edilmiş ve daha sonra bu çerçeve direktife dayanarak, çok sayıda bireysel direktif çıkarılmıştır.

- 1919 yılında Cenevre'de, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuştur. Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından, 1919 yılından bugüne kadar, İş Sağlığı ve güvenliği ile ilgili birçok sözleşme çıkarılmıştır. Bunların önemli bir bölümü de, Türkiye Cumhuriyeti tarafından onaylanarak yürürlüğe konulmuştur.

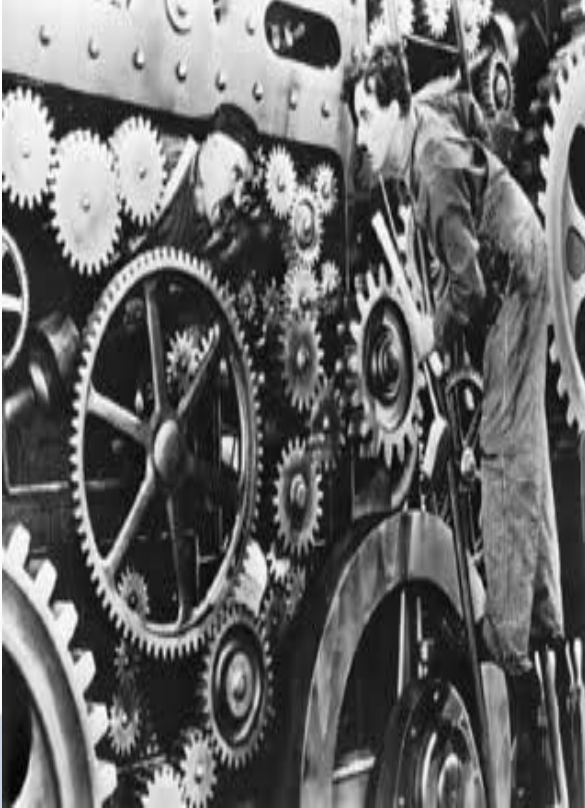

KRONOLOJİ

- M. Ö. 400 yıllarında Hipokrat, meslek hastalığı yapabilecek maddelerin varlığından söz etmiştir,
- 1531 Yılında Paracellus maden (özellikle kurşun ve civa) hastalıklarının etkilerinden söz etmiştir,
- 1746 Yılında Goldschmied dikiş dikerken parmağa iğne batmasını önlemek için yüksüğü icat etmiştir,
- 1785 Yılında, sanayileşmenin başlangıcı (buhar makinesinin icadı) ile kaza verileri toplanmaya başlanmıştır

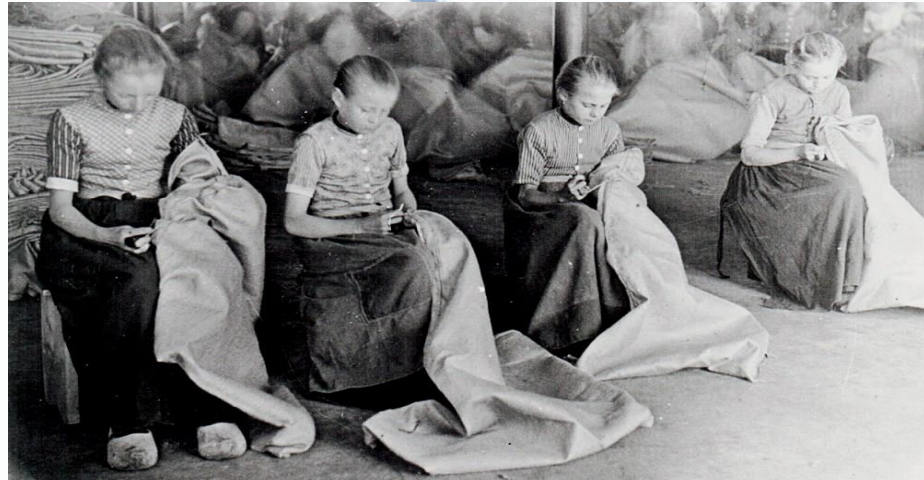
KRONOLOJİ

- 1776 Yılında “Fincancılar sözleşmesi” imzalandı. Kütahya’da imzalanan bu sözleşme ile seramik çalışanlarının iş tanımları ve haftalık çalışma süreleri ile alacakları maaşlar belirlenmiş oldu. Devlet hakemliğinde yapılan ilk toplu sözleşme olarak tarihe geçmiştir.
- 1802 Yılında, sanayileşmenin hızlanması (mekanizasyon hızı artması) ile İngiltere’de günde 14 saat çalıştırılan çocuk işçiler (yaşları 4-6 civarında olan bu çocuklar, boyları tezgâh yetişmediğinden bir sandalyeye çıkarılarak çalıştırılıyordu) için Çocukların Korunması Kanunu çıkarıldı. Bu kanun daha sonra, 1833’lerde kadınları da koruyacak şekilde genişletildi,

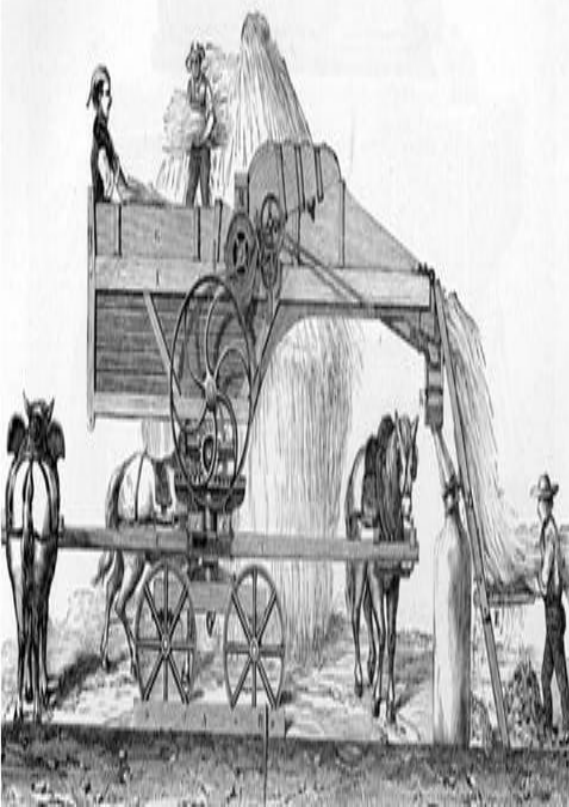
KRONOLOJİ

- 1802 Yılında İngiltere’de fabrikalar kanunu yürürlüğe konuldu. Dünyada ilk defa yapılan bu İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu adı “Çıraklık Sağlık ve Ahlakı Kanunu” idi,
- 1828 Yılında Prusyalı (Alman) General Kon Horn, orduya almak için sağlam genç erkekler bulamadığından şikayetle, genç yaşta çocuk işçilerin fabrikada çalıştırılarak sakatlanmasını önlenmesi için ve fabrikalara çocuk işçilerin özellikle erkek çocukların alınmasının yasaklanmasını Prusya kralından talep etti (böylece gençlere ilkokul öğrenimi alma mecburiyeti getirildi)

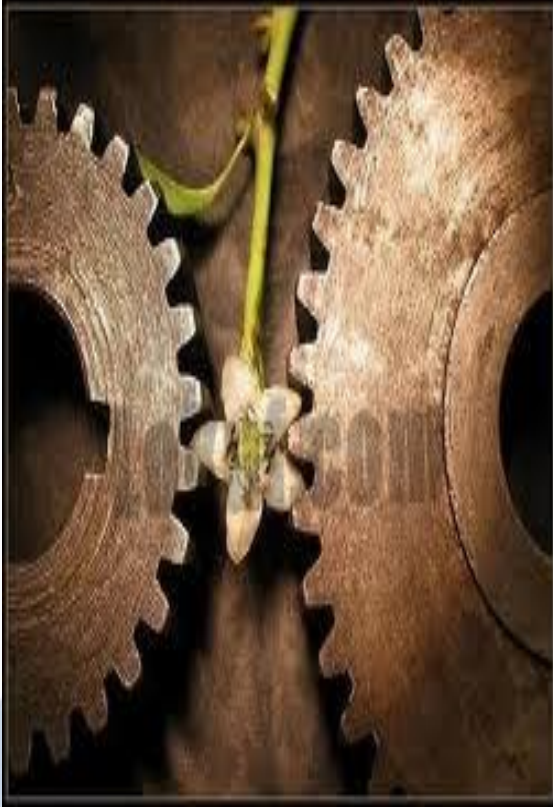

KRONOLOJİ

- 1831 Yılında, buhar kazanlarının kontrolü için “Polis Kontrol Tüzüğü” yayınlandı,
- 1833 Yılında İngiltere’de iş yerlerinin genel koşullarını saptayan ve devlet tarafından denetimini öngören bir örgüt kuruldu,
- 1839 Yılında Prusya’da İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çıkarıldı. Kanunla, 9 yaşından küçük çocukların çalışması yasaklandı. 9-15 yaş arası çocukların günde en çok 10 saat çalışması sınırı getirildi, gece 21-05 arası vardiya çalışması çocuklara yasaklandı, öğle paydosu 1 saat, kahvaltı ve ikindi yemeği 15 dakika olarak kabul edildi ve ayrıca Çalışma Bakanlığı kuruldu,

KRONOLOJİ

- 1845 Yılında Prusya Esnaf Derneği, izin alınarak kurulacak (yangın çıkabilecek işler ve yerler, barut imalatı, yüksek fırın çalışmaları vb.) tehlikeli tesis sistemlerini belirleyen bir katalog yayınlandı,
- 1853 Yılında, 12 yaşından küçük çocukların çalışma yasağı, 12-14 yaş arası çocukların günde 10 saatten fazla çalıştırılmamaları, gençlere en az 2 saat dinlenme verilmesi hakkında kanun çıkarıldı,
- 1865 Yılında Prusya Maden Kanunu çıkarıldı ve Maden Polis Teşkilatı kuruldu,
- 1865 Yılında yurdumuzda, Zonguldak Kömür Havzası'ndaki çalışma usullerini tespit eden Dilaver Paşa Nizamnamesi çıkarıldı,

KRONOLOJİ

Replacing bobbins on machinery

Kids At Work, Russell Freedman, Scholastic, 1994. Photo by Lewis Hine

- 1866 Yılında Buhar Kazanları Kontrolü Derneği kuruldu,
- 1869 Yılında Kuzey Almanya Sanayi Derneği kurularak, fabrikalarda Teknik İş Sağlığı ve Güvenliği sistemi kuruldu,
- 1884 Yılında Kaza Sigortası kanunu çıkarılarak işverenlerin mesuliyet ve yükümlülük taşıması ve kaza primi ödemesi mecburiyeti getirildi,
- 1890 Yılında çalışma güvenliğinin kurallarının belirlenmesi amacıyla ilk uluslararası konferans yapıldı,

KRONOLOJİ

- 1891 Yılında pazar günü çalışma yasağı, çalışma süresi haftalık 65 saatte sınırlandırılması, loğusaların 6 hafta izin hakkı, fabrika denetim sisteminin sanayi denetimi şekline dönüştürülmesi, 13 yaşından aşağı yaşıta çocuk işçi çalışma yasağı ve sanayi denetim memurlarının mahalli polis denetimi yetkilerinin üstlenmesi gibi kanunlar çıkarıldı,
- 1906 Yılında, beyaz fosforun sanayide kullanımı ve gece çalışma şartlarının belirlenmesi üzerine kanunlar çıkarıldı,
- 1913’de A.B.D.’de Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC) kuruldu,

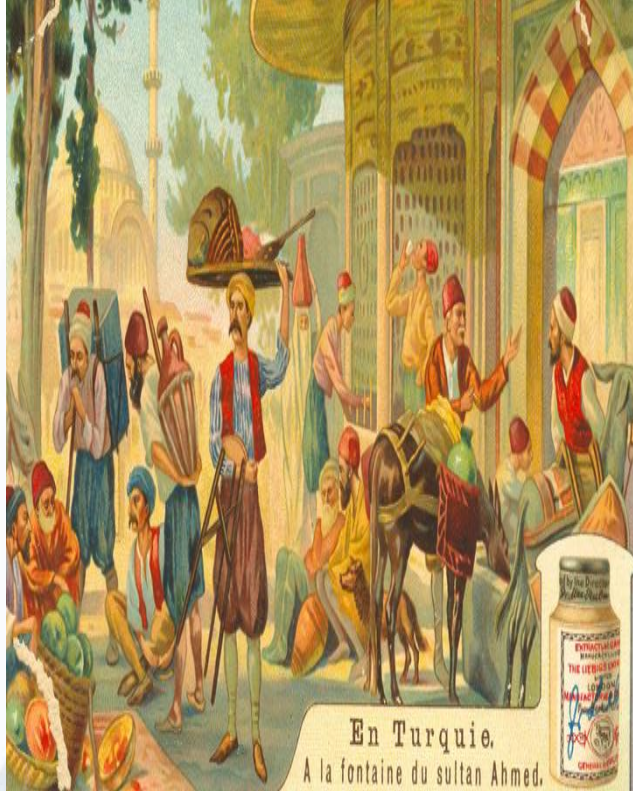
KRONOLOJİ

- 1918 Yılında, günde azami 8 saat çalışma kabul edildi,
- 1921 Yılında ülkemizde Ereğli Havza-i Fahmiye Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun yürürlüğe girdi,
- 1925 Yılında, meslek hastalıkları ve yol kazalarının iş kazası kabul edilmesi gibi sigorta kanunda düzenlemeler yapıldı,
- 1946 Yılında ülkemizde Çalışma Bakanlığı kuruldu,
- 1949 Yılında Merkezi İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü kuruldu (SOEST),
- 1953 Yılında Almanya için ilk İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi yapıldı,

KRONOLOJİ

- 1955 Yılında İtalya'da ilk Kazalardan Korunma Dünya Kongresi yapıldı,
- 1961 Yılında Boon'da İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışma Derneği kuruldu,
- 1963 Yılında, kanunda yirmiden fazla işçi çalışan iş yerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği sorumlusu bulundurulması mecburiyeti getirildi,
- 1964 Yılında ülkemizde İş Sağlığı ve Güvenliği Müfettişliği Örgütü, daha sonra İşçi Sağlığı ve İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi (İSGÜM) kuruldu,
- 1964 Yılında ülkemizde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu çıkarıldı,

KRONOLOJİ

- 1970’de A.B.D.’de Mesleki Güvenlik ve Sağlık Kanunu (OSHA) çıkarıldı ve daha sonralar Ulusal Mesleki Sağlık ve Güvenlik Enstitüsü (NIOSH) ve Amerikan Güvenlik Mühendisleri Derneği kuruldu,
- 1971 Yılında ülkemizde İş Kanunu çıkarıldı,
- 1972 Yılında Dortmund’da İş Sağlığı ve Güvenliği ve Kaza Araştırma Merkezi (Bundesanstalt für Arbeitsschutz Undfalforschung-BAU) kuruldu,
- 1973 Yılında, İş Sağlığı ve Güvenliği kanununa göre, iş yeri hekimi ve iş yeri güvenlik elemanı istihdamı zorunluluğu getiren genelge kabul edildi,
- 1974 Yılında, Wuppertall’de (Almanya) İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili yüksek mühendislik bölümü açıldı.

KRONOLOJİ

- Ülkelere göre İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili ilk yasalar
- Belçika'da 1810,
- İngiltere'de 1833,
- Almanya'da 1839,
- İsviçre'de 1840,
- Fransa'da 1841
- Amerika'da 1877 yılında çıkarılmıştır.

Günümüzde İSG ile ilgili Uluslararası Kuruluşlar

Uluslararası Çalışma Örgütü- ILO (1919)
(International Labour Organization)

Dünya Sağlık Örgütü- WHO (1948)
(World Health Organization)

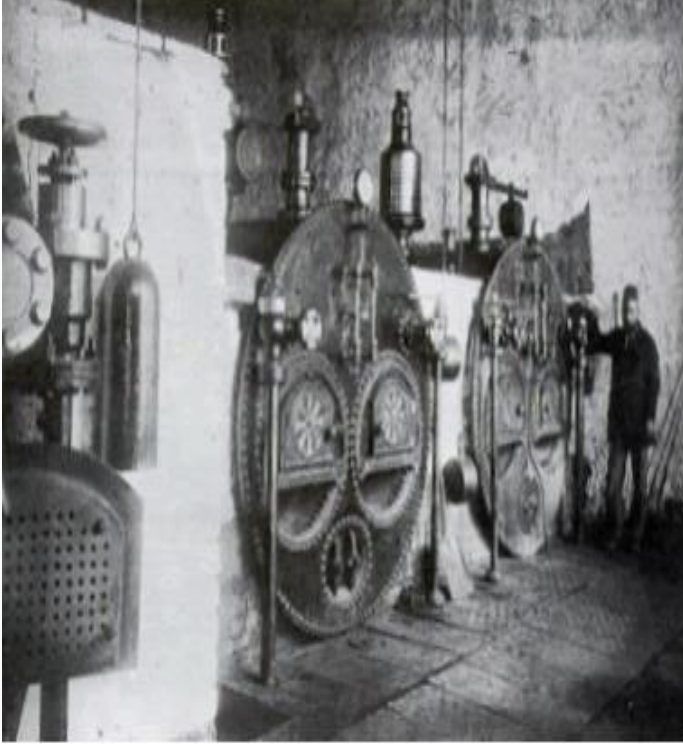
**Avrupa Komisyonu İş Sağlığı ve Güvenliği
Ajansı- OSHA 2062/1994 , 1643/1995
ve 1654/2003.**

*(The European Agency For Safety and
Health At Work)*

Tanzimat öncesi

Lonca (Orta Sandığı – Teavün Sandığı)

Baruthane

Tanzimat ve Meşrutiyet dönemi

1865 Dilaver Paşa Nizamnamesi
(Havza-i Fahmiye Teamülnamesi)

1869 Maadin Nizamnamesi

1871 Ameleperver Cemiyeti

1895 Osmanlı Amele Yardımlaşma
Cemiyeti

ÜLKEMİZDE İSG GELİŞİMİ

- 1776 Yılında “Fincancılar sözleşmesi” imzalandı. Kütahya’da imzalanan bu sözleşme ile seramik çalışanlarının iş tanımları ve haftalık çalışma süreleri ile alacakları maaşlar belirlenmiş oldu. Devlet hakemliğinde yapılan tarihteki ilk toplu sözleşme olarak tarihe geçmiştir.

- “Dilaver Paşa Nizamnamesi”nde, Ereğli ve Zonguldak kömür havzası işçilerinin dinlenme ve tatil zamanları, barındırma yerleri, çalışma saatleri ve onların sağlıkları ile ilgili çeşitli konuların ele alınmıştır. “Dilaver Paşa Nizamnamesi” Ülkemizdeki ilk yazılı belgedir.

- “Maadin Nizamnamesi” bütün madenlerde çalışanların güvenliği ile ilgili çeşitli hükümleri düzenleyen bir mevzuattır.

Cumhuriyet dönemi

- Ereğli Havza-ı Fahmiye Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun (10 Eylül 1921)
- 1926 Borçlar Kanunu
- 1930 Umumi Hıfzıssıha Kanunu (173-180. mad.)
- Çalışma hayatının ilk önemli Yasası olan “**3008 Sayılı İş Kanunu**” 15.06.1937 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- 25.08.1971 tarihinde yürürlüğe giren **1475 sayılı İş Kanunu** gereği İSG güvenliği yönünden birçok tüzük ve yönetmelik uygulamaya konulmuştur.
- 10.6.2003 tarihinde **4857 sayılı yeni İş Kanunu** yürürlüğe girmiştir.
- 30.06. 2012 tarihinde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu yürürlüğe girmiştir.

İSG'NİN AMACI VE HEDEFİ

resimyukle.com : Resmin tam boyuttaki orijinal hali için ücretsiz üye olunuz.

Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak

Çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlamak ve geliştirmek

Üretimde güvenliği ve devamlılığı sağlamak

Kaliteyi ve Verimliliği artırmaktır.

İSG'NİN ÖNCELİKLİ HEDEFİ;

Çalışanları İş Kazası ve Meslek Hastalığından korumaktır !!!

YENİ YAKLAŞIMIN TEMEL PRENSİPLERİ

1 - İSG POLİTİKASI

Ülkemizde ilk defa 2005 yılında 155 sayılı ILO sözleşmesi gereği “Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi” oluşturulmuş ve konseyce “T.C.ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ POLİTİKA BELGESİ (2006-2008)” yayımlanmıştır.

Bu belgede, 2008 yılı sonu itibariyle ülke genelinde iş kazalarının %20 azaltılması hedef olarak konulmuştur. İşverenler de, ülke politika ve hedeflerine uygun olarak kendi işyeri özelliklerine uygun politikalar belirlemek ve uygulamaya koymak zorundadırlar.

2-TARAFLARLA İŞBİRLİĞİ

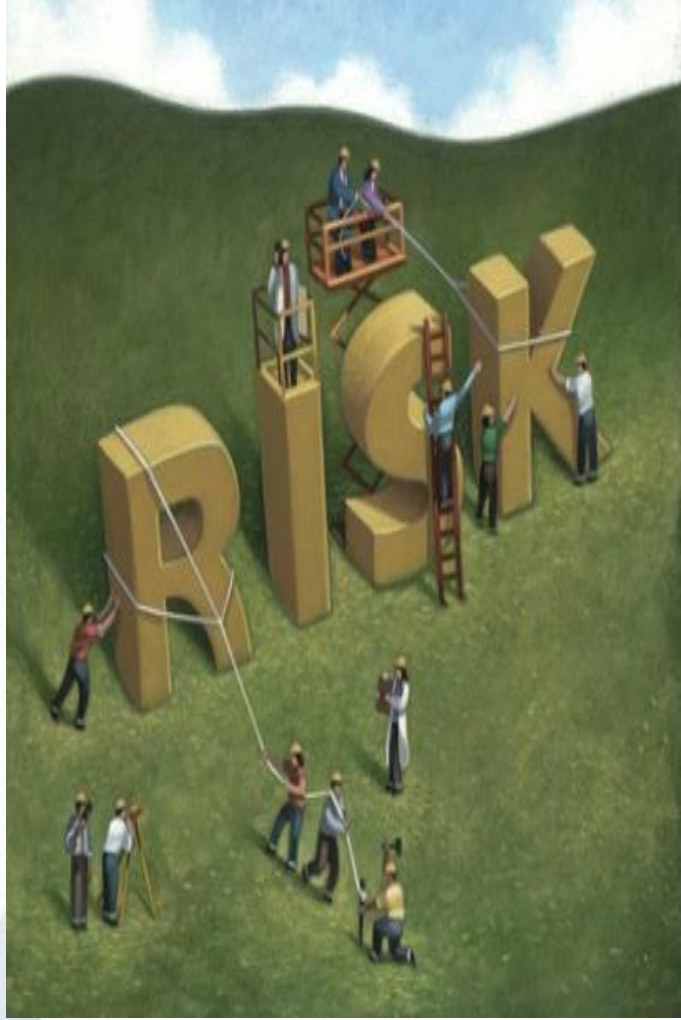
Devlet İSG konusunda yapılacak tüm çalışmalarda sosyal taraflar ile diğer ilgili taraflarla görüş alışverişi içerisinde bulunulmalıdır.

İSG konusunda devlet, işçi ve işveren kesiminin birbirinden farklı ancak birbirini tamamlayan görevleri vardır.

GENEL ANLAMDA;

- Devlet, mevzuat yapma, teşkilatlanma ve denetimle,
- İşveren, önlem alma, denetleme ve eğitimle,
- İşçi, alınan önlemlere uymakla, **yükümlüdür.**

3 - RİSK DEĞERLENDİRMESİ

İşyerlerinde kaza ve hastalıklar olmadan önce önlem alabilmenin bilimsel bir yolu olan Risk değerlendirme“İSG’de Yeni Yaklaşım” mantığının temel felsefesini oluşturmaktadır.

Risk değerlendirme : İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, tehlikelerden kaynaklanan risklerin derecelendirilmesi, kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması, uygulanması ve uygulamalarının izlenmesi amacıyla yapılması gerekli çalışmalar.

4 - ÖNLEYİCİ VE KORUYUCU HİZMETLER

➤ TOPLU KORUMA ;

Öncelikle işyerinde toplu koruma önlemleri üzerine odaklanılmalıdır. Bu nedenle işyerleri ve çalışma ortamları sağlıklı ve güvenli olacak biçimde planlanmalı ve kurulmalıdır.

➤ ORGANİZASYON;

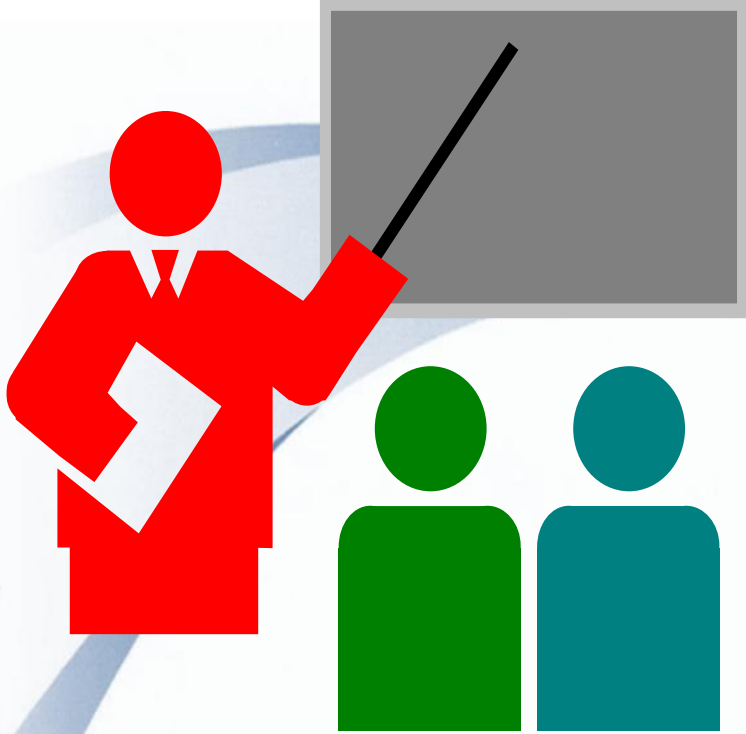
İşletilme safhasında önleyici ve koruyucu hizmetlerle ilgili gerekli ve yasal organizasyonlar oluşturulmalı veya bu hizmetler satın alınmalıdır.

➤ KİŞİSEL KORUMA

5 - BİLGİLENDİRME VE EĞİTİM

İşverenler, Çalışanları karşı karşıya bulundukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları hakkında bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar.

Eğitim, uygulama, bilgilendirme, denetleme aşamalarından sonra davranış değişikliğini de hedef alan bilimsel bir disiplindir.

6 - İŞ SAĞLIĞI HİZMETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ, SAĞLIK GÖZETİMİ

➤ İşverenler, çalışanların fiziksel, zihinsel ve toplumsal esenliklerini geliştirecek çalışmalar yürütülmelidir.

➤ Sağlık hizmetleri bütün çalışanları kapsamalıdır.

➤ **Sağlık Gözetimi;** Sağlık gözetimi mantığının temelini, çalışanların sağlık durumlarının, yaptıkları işte karşı karşıya oldukları risklerin de dikkate alınarak izlenmesi ve sağlıkları üzerindeki olumsuzlukların daha etkilenmenin başında tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması yaklaşımı oluşturmaktadır.

7- ACİL DURUMLARA

HAZIRLIK

İşyerinde meydana gelebilecek herhangi bir acil duruma hazır olunması ve ortaya çıkan acil durumun en az zararla atlatılabilmesi için çalışmaların bir program dahilinde kesintisiz sürdürülmesi gerekmektedir. İlk yardım, tahliye ve tehlikelerin bertaraf edilmesi çalışmalarının gerektiğinde en etkin bir şekilde yapılabilmesi için işyerinde olası acil durumlara göre bir planlama yapılmalıdır.

8- ÇALIŞANLARIN KATILIMI

İşveren, sağlık ve güvenlikle ilgili konularda işçilerin veya temsilcilerinin görüşlerini almak, bu konulardaki organizasyon ve toplantılara dengeli katılımlarını sağlamakla yükümlüdür.

9-SÜREKLİ YİLEŞTİRME

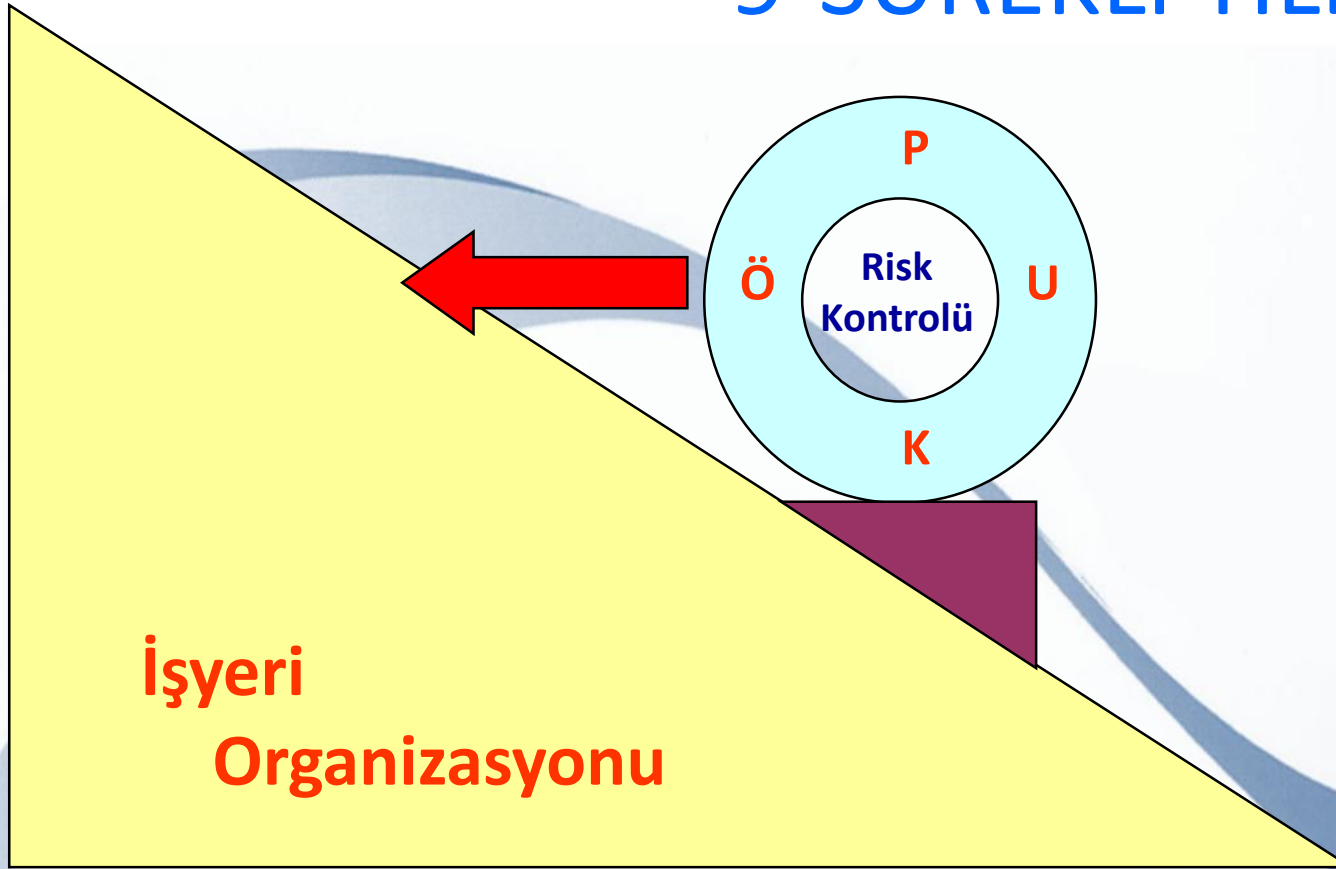
Sürekli iyileştirme kavramı;

İşveren, sağlık ve güvenlik önlemlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun sürekli iyileştirilmesi amaç ve çalışması içinde olmalıdır.

İşyerinde daha iyi, daha güvenli çalışma koşullarının oluşturulması için arayış ve gayret içinde olunmalı, bunun sistematığı geliştirilmelidir.

9-SÜREKLİ YİLEŞTİRME

10-UYGULAMA ve DENETİM

İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemekle yükümlüdürler.

İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasal mevzuatların fiili olarak uygulanıp uygulanmadığı yapılacak iç ve dış denetimlerle izlenmelidir.

Denetimler sonucu sisteme uyum sağlayamayan çalışanlar için disiplin kuralları uygulanmalıdır.

***ÖNLEMEK
ÖDEMEKTEN
DAHA UCUZ
VE
İNSANCILDIR.***

TEŞEKKÜRLER